

Preses relīze

Luksemburgā, 2022. gada 23. maijā

Iekļaušanu melnajā sarakstā nepietiekami izmanto ES līdzekļu aizsardzībai pret krāpšanu

Jaunajā Eiropas Revīzijas palātas (ERP) ziņojumā teikts, ka iekļaušana melnajā sarakstā netiek efektīvi izmantota, lai novērstu to, ka ES līdzekļus izmaksā privātpersonām, uzņēmumiem vai publiskām organizācijām, kas iesaistītas nelikumīgās darbībās, piemēram, krāpšanā un korupcijā. Eiropas Komisija ir iekļāvusi melnajā sarakstā pavisam nedaudzus vārdus, jo ir nepilnības to personu identificēšanā, kuras būtu jāizslēdz no pieteikšanās uz ES līdzekļu saņemšanu. Turklāt, neraugoties uz to, ka dalībvalstis īsteno lielāko daļu ES izdevumu, tām nav *per se* jāizveido melnā saraksta sistēmas un tām ir atšķirīgas pieejas ES finanšu interešu aizsardzībai. Šis dažāds izslēgšanas pasākumu kopums mazina iekļaušanas melnajā sarakstā vispārējo efektivitāti un noved pie ES budžeta nevienmērīgas aizsardzības visā Eiropā.

Iekļaušana melnajā sarakstā (jeb izslēgšana) ir svarīgs instruments, ko valdības un starptautiskās organizācijas izmanto, lai aizsargātu savas finanses. Komisija kopš 2016. gada ir ieviesusi agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēmu (EDES) – vienīgo izslēgšanas sistēmu ES līmenī –, lai norādītu riskantus darījumu partnerus tiem, kas atbildīgi par to izdevumu atļaušanu, kurus Komisija pārvalda tieši vai kopā ar partneriem. EDES neattiecas uz tādām jomām kā lauksaimniecība un kohēzija, kuras dalīti pārvalda Komisija un dalībvalstis un kuras veido lielāko daļu ES izdevumu.

“Iekļaušana melnajā sarakstā var palīdzēt nodrošināt, ka ES līdzekļi nenonāk nepareizās rokās, bet tā netiek efektīvi izmantota: mums Eiropas Savienības un dalībvalstu līmenī ir sadrumstalots dažādu izslēgšanas pieeju kopums,” sacīja par revīziju atbildīgā ERP locekle Helga Berger. *“No otras puses, attiecīgie dati vai nu nav pieejami, vai netiek izmantoti ES melnā saraksta sagatavošanā, un tas mazina tā noderīgumu un atturošo ietekmi. Sistēma ir tikai tik laba, cik tajā ievadītā informācija,”* viņa piebilda.

Revidenti konstatēja, ka EDES ir stabilas lēmumu pieņemšanas procedūras un tā ietver plašu situāciju klāstu, kurās darījumu partneri būtu jāiekļauj melnajā sarakstā. Tomēr no 448 darījumu partneriem, kas 2020. gada beigās bija minēti ES melnajā sarakstā, visi, izņemot 18, bija izslēgti bankrota dēļ, un tāpēc ir maz ticams, ka tie atkal pieteiksies uz ES līdzekļu saņemšanu; tikai divi bija izslēgti krāpšanas un korupcijas dēļ. Revidenti apgalvo, ka šis zemais iekļaušanas melnajā sarakstā līmenis ir saistīts ar trūkumiem darījumu partneru identificēšanas kārtībā izslēgšanas situācijās. Konkrēti, atbildība par izslēgšanu Komisijā ir sadrumstalota. Komisijas dienesti saskaras arī ar juridiskām un tehniskām grūtībām piekļūt dalībvalstu datiem, piemēram, komercreģistriem vai sodāmības reģistriem, uz kuriem tiem bieži vien ir jāpaļaujas, jo nav ES mēroga reģistru. Tomēr pat tad, ja ES līmenī ir pieejami attiecīgi dati, piemēram, par krāpšanas izmeklēšanu, tos ne vienmēr

Šī preses relīze sniedz kopsavilkumu par Eiropas Revīzijas palātas sagatavoto īpašo ziņojumu. Tā pilns teksts ir pieejams Palātas tīmekļa vietnē www.eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi – L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

izmanto vai arī tie nav izmantojami. Turklāt Komisija pārāk lielā mērā paļaujas uz to personu godavārdu, kuras piesakās uz dotācijām vai piedāvā pakalpojumus: ja tās paziņo, ka uz tām neattiecas izslēgšanas situācijas, Komisija vienkārši pieņem viņu apgalvojumus, tos nepārbaudot. Revidenti uzskata, ka tas mazina iespējamību, ka pirms līguma parakstīšanas tiks identificēts, ka darījuma partneris atrodas izslēgšanas situācijā, un ir pretrunā ar preventīvas sistēmas ieviešanas galveno mērķi.

Gadījumos, kad Komisija ES izdevumus īsteno netieši, īstenošanas partneri ziņoja par nedaudziem darījumu partneriem izslēgšanas situācijās, galvenokārt līdzīgu problēmu dēļ kā tiešajā pārvaldībā. Attiecībā uz jomām dalītā pārvaldībā ar dalībvalstīm revidenti apgalvo, ka pašlaik tiek piemēroti dažādi juridiskie pienākumi saistībā ar izslēgšanu, un tas nav efektīvs pamats izslēgšanas izmantošanai ES budžeta aizsardzībai. Nav arī ES līmeņa izslēgšanas mehānisma, un konsekvences trūkums dalībvalstīs nozīmē, ka pret darījumu partneriem līdzīgās situācijās var būt atšķirīga pieeja. Revidenti iesaka EDES attiecināt arī uz dalībvalstu pārvaldītiem līdzekļiem un paplašināt izslēdzamo darījumu partneru loku, iekļaujot saistītos uzņēmumus un faktiskos īpašniekus. Viņi arī iesaka labāk izmantot datus un digitālos rīkus.

Vispārīga informācija

Saskaņā ar ES tiesību aktiem Eiropas Komisijai, tās partneriem un dalībvalstu iestādēm ir jāaizsargā ES budžets pret krāpšanu un pārkāpumiem. Iekļaušana melnajā sarakstā palīdz organizācijām izvairīties no finanšu nolīgumu noslēgšanas ar neuzticamiem darījumu partneriem, kas piesakās dotācijām vai līgumiem. Ceturto daļu ES izdevumu Komisija pārvalda pati vai kopā ar partneriem, piemēram, Eiropas Investīciju banku, un pārējās trīs ceturtdaļas kopā ar dalībvalstīm. 2020. gadā ES lauksaimniekiem, pētniekiem, komercuzņēmumiem, NVO u. c. saskaņā ar finanšu nolīgumiem izmaksāja aptuveni 150 miljardus EUR. ES izslēdz ļoti maz darījumu partneru salīdzinājumā ar ASV federālo valdību un Pasaules Banku. Neviena no šajā revīzijā pārbaudītajām valstīm (Igaunija, Itālija, Polija, Portugāle) nebija izveidojusi pilnvērtīgu izslēgšanas sistēmu attiecībā uz ES līdzekļiem.

Īpašais ziņojums 11/2022 “ES budžeta aizsardzība: labāk jāizmanto iekļaušana melnajā sarakstā” ir pieejams ERP tīmekļa vietnē (eca.europa.eu). Revīzijas ieteikumi ir paredzēti, lai palīdzētu ES likumdevējiem atjaunināt ES finanšu noteikumus; šis process patlaban norit.

Kontaktinformācija presei

ERP preses birojs: press@eca.europa.eu

- *Damijan Fišer*: damijan.fiser@eca.europa.eu – mob. tālr.: (+352) 691 553 224
- *Vincent Bourgeois*: vincent.bourgeois@eca.europa.eu – mob. tālr.: (+352) 691 551 502
- *Claudia Spiti*: claudia.spiti@eca.europa.eu – mob. tālr.: (+352) 691 553 547